

Університет «КРОК»
Коледж економіки, права та інформаційних технологій
Студентське наукове товариство

Збірник матеріалів історико-мистецького проекту «Україна – соборна»

*До 100-річчя проголошення Акту Злуки
Української Народної Республіки
та Західноукраїнської Народної Республіки*

Київ
2019

УДК 94 (477)(063)
I 90

I 90 Історико-мистецький проект «Україна – соборна»: збірник матеріалів (м. Київ, 8 лютого 2019 року) / Університет «КРОК». – К.: Університет «КРОК», 2019. – 72 с.

У збірнику представлені матеріали доповідей, досліджень учасників історико-мистецького проекту «Україна – соборна», що відбувся 8 лютого 2019 року на базі Університету «КРОК».

Збірник розрахований на учнівську та студентську молодь, а також на широкий читачський загал.

Тексти подано у авторській редакції

Організатори історико-мистецького проекту «Україна – соборна»

Університет «КРОК». Університет є частиною великої освітньої корпорації, де забезпечується якісна робота з надання освітніх послуг та розвитку студентів як професіоналів у обраних галузях і як цікавих особистостей.

Контактні телефони: +38 044 455-57-57

Офіційний сайт: www.krok.edu.ua

КЕПІТ – це можливість заздалегідь професійно орієнтувати молодих людей, надати їм початкову вищу освіту та здатність у ранньому віці стати конкурентоспроможними професіоналами своєї справи.

Контактний телефон: +38 044 450-14-54

Офіційний сайт: [www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/
pidrozdili/navchalni/koledzh-ekonomiki-prava-ta-
informatsijsnikh-tehnologij](http://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/pidrozdili/navchalni/koledzh-ekonomiki-prava-ta-informatsijsnikh-tehnologij)

Студентське наукове товариство організовує та координує науково-методичне забезпечення роботи з обдарованою молоддю, створює сприятливі умови для розвитку й реалізації творчих здібностей студентів, залучення їх до активної науково-дослідної, пошукової діяльності.

Зміст

Вступне слово від організаторів	6
Універсал Директорії Української Народної Республіки від 22 січня 1919 року	10
Розділ 1. Творча студія «Відкритий мікрофон» (тези виступів учасників з дослідженнями на тему «Соборність України: історичні дороговкази та сучасні виклики»).....	19
Гатальська Є. Соборність України: історична ретроспектива.....	21
Дронова М. Соборність України – основа державності.....	23
Руппа С. Соборність України: історичні дороговкази та сучасні виклики	27
Розділ 2. Творча студія «Арт-простір» (історичні есе за тематикою проекту).....	31
Доненко Д. Де злагода, там перемога	32
Бовсуновський В. Соборність України: дороговкази та сучасні виклики.	33
Качура Д., Стояновська Л. Соборність України: історичні дороговкази та сучасні виклики.....	34
Сельськіна А. Україна – соборна	35
Самоткан В. Поважаю європейські цінності – будую сучасну Україну....	37
Жара М. Європейські цінності: чи є можливість їх інтеграції в українське суспільство.....	38
Каращук Б. Європейські цінності.....	39
Кулікова Ю. Україна та європейські цінності	40
Розділ 3. Творча студія «Історичний свідок: галерея видатних постатей в історії становлення соборної України» (тези виступів учасників проекту)	41
Мишко К. Ідеолог української революції	44
Гусак А., Косогор А. Галерея видатних постатей в історії становлення Соборної України	47
Бачинський І. Чикаленко Євген Харлампійович – видатна постать в історії становлення Соборної України	49
Розділ 4. Творча студія «Поетичний караван» (авторська поезія).....	51
Федорова Н.К. Моя Вкраїно	54
Хоменко Є. Що таке Соборність?.....	54
Кузьменко К. Ніхто не буде тут мовчати	55
Кузьменко К. Давайте станемо у коло	55
Городецька В. Я бачив світ	55
Нікіфорова І. Маленький синьо-жовтий прапорець	56

Харламов І. До України	57
Харламов І. Et fumus patriae est dulcis.....	57
Харламов І. Я не пишаюся війною	58
Харламов І. Ми в бою стоїмо як один!	58
Орлова А. Україна – соборна	59
Бойко Є. Єдина Україна в надійних руках.....	60
Розділ 5. Творча студія «Фотовернісаж «Соборність: боротьба триває» (соціальні плакати)	61
Доненко Д.	62
Середня загальноосвітня школа № 11 I–III ступенів м. Києва.....	63
Бабенко Є.	64
Наумов А.	65
Вештак М.	66
Когут В.	67
Коновалов Т.	68
Крисова Д.	69
Матяшевич М.	70

Вступне слово від організаторів

Єдність та соборність лежать в основі ідеології державного будівництва будь-якого народу. Українці не є винятком. Більше того, для українців соборність була особливо жадана та очікувана століттями. Протягом багатьох століть українці були позбавлені своєї державності, а українські землі – розшматовані на частини, опинились під владою сусідніх держав. У XIV столітті центральна і східна частини України потрапляють до складу Литви, західна – до складу Польщі. Буковина перебувала у складі Молдавського князівства, потім Польщі, Угорщини, Туреччини. Угорщина ще до того захопила Закарпаття. З 1569 р. більшість українських земель опинилися у складі новоутвореної держави – Речі Посполитої. Південь України тривалий час перебував під впливом Османської імперії та Кримського ханства. Зі зміцнення Московії (згодом Російської держави) під її владу послідовно потрапляють Лівобережна, Південна і Правобережна Україна. Західноукраїнські землі на півтора століття опинилися у складі Австро-Угорщини.

Але роздертий поміж державами-сусідами український народ не втрачав прагнення до волі та єднання. Соборність усіх етнічних земель стала заповітною метою українського національно-визвольного руху, його стратегічним завданням. По суті, вся історія українського народу – це боротьба за соборність.

Особливо яскраво це демонструє доба Української революції 1917–1921 років, яка займає особливо важливе місце в історії нашого народу. Адже революція відродила не лише державність, але й соборність. Кульмінаційною подією Української революції 1917–1921 рр. була Злука Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки.

На Софійському майдані в Києві 22 січня 1919 р. було проголошено, що всі українські землі, Наддніпрянщина, Галичина, Буковина, Закарпаття, відтепер є великою єдиною Україною. Акт Злуки завершив формування самостійної української держави.

На жаль, тоді соборність залишилась лише декларативною. Через воєнно-політичні обставини, ідеологічні розбіжності та несприятливу для українців міжнародну ситуацію реального об'єднання двох державних утворень не відбулося. Незважаючи на це, проголошення Злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. назавжди залишається в нашій історії як найвеличніша подія. З часом усвідомлення важливості цієї події для українського народу лише зростає. 22 січня увійшло до національного календаря як велике державне свято – День Соборності України. Цей свяtkовий день – не лише вшанування тих, хто боровся за незалежність та соборність України в минулому. Це день коли усі українці мають ще раз замислитись над головними завданнями сучасного державотворення України: збереження територіальної цілісності держави, зміцнення єдності регіонів, консолідація української нації.

З метою суспільної консолідації та зміцнення національної єдності до Дня Соборності України середні та вищі навчальні заклади традиційно організовують різноманітні заходи з вшанування борців за незалежність та соборність України. 8 лютого 2019 року в Університеті «КРОК» освітня та учнівська спільнота столиці урочисто і, водночас, творчо відзначили 100-річчя проголошення Акту возз'єднання Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки. Саме цього дня було реалізовано історико-мистецький проект Коледжу економіки, права та інформаційних технологій (далі -КЕПІТ) «Україна – соборна».

Співорганізаторами заходу виступили: відділ у справах сім'ї, молоді та спорту Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації, Музей Української революції 1917–1921 років, кафедра міжнародних відносин та журналістики Університету «КРОК», КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді», Студентське наукове товариство КЕПІТу, студентська проектна група «SPG» та студентська медіа-група «KMG» Університету «КРОК». Проект відбувся за підтримки Громадської організації «Асоціація керівників шкіл міста Києва».

Почесними спікерами заходу стали: проректор з науково-педагогічної роботи (корпоративне управління) Університету «КРОК» Наконечна Наталія Василівна; провідний науковий співробітник Інституту історії НАН України, кандидат історичних наук, голова правління Фундації імені Олега Ольжича Кот Сергій Іванович; член Національної спілки журналістів, лауреат премії «Незалежність», головний редактор журналу «Зовнішні справи» Таукач Ольга Георгіївна; головний спеціаліст відділу у справах сім'ї, молоді та спорту Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації Крижанівський Сергій Михайлович.

Філософія проекту передбачала розкриття широкої палітри глибинних переживань, інтуїтивних відчуттів, особистісного рефлексивного ставлення до подій буревної доби становлення Української Соборної держави. Саме тому важливою частиною заходу стали різноманітні творчі мистецькі студії. Зокрема, «Відкритий мікрофон»: дискусія за темою «Соборність України: історичні дорожівкази та сучасні виклики» (moderатор – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та поведінкової економіки Хорошенюк А.П.); «Арт-простір: презентація власних історичних есе» (moderатор – старший викладач кафедри іноземних мов та спеціальної мовної підготовки, голова циклової комісії з мовної підготовки Степаненко Н.В.); «Історичний свідок: галерея видатних постатей в історії становлення Соборної України» (moderатор – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики Лободаєв В.М.); «Поетичний караван»: декламація власної поезії за темою заходу (старший викладач кафедри маркетингу та поведінкової економіки, автор поетичних збірок Азоян А.А. та відома українська письменниця Козак В.С.); студія-фоторевернісаж «Соборність. Боротьба триває» (moderатор – Савельєв Євгеній, менеджер з маркетингу департаменту зв'язків з громадськістю та реклами Університету «КРОК», керівник студентської проектної групи «SPG»); медіа-студія «Vi-

світлення питання України в сучасних мас-медіа» (модератор – головний редактор журналу «Зовнішні справи» Таукач О.Г.).

Справжньою окрасою, родзинкою заходу стали: вражаючий поетичний перформанс від мистецької студії «Арт-КЕПІТ» Коледжу економіки, права та інформаційних технологій за участю праправнука Тараса Григоровича Шевченка – Миколи Павловича Лисенка; яскравий виступ від танцювального колективу «K-girls» та хореографа Аліни Гольцевої; чудові музичні подарунки від студентів Київського коледжу зв’язку – джазова композиція на саксофоні у чудовому виконанні студента Філіпа Снегірьова та композиція на фортепіано видатного норвезького композитора Едварда Гріга «Уривок з опери Пер Гюнт» у виконанні студентки Київського коледжу зв’язку Аліни Долгушевої; авторська постановка-рефлексія доленосних подій доби національно-демократичної революції учнівського творчого колективу 9-Б класу Київського ліцею бізнесу під назвою «Соборність. Єдність – передусім»; на завершення заходу звучала надихаюча вокальна композиція «Україна – Родина» у виконанні студента I курсу КЕПІТу Янчарука Валентина, вокальної студії «КРОК» та колективу «K-girls». Чудовими ведучими проекту були студенти II курсу КЕПІТу Луценко Діана та Донець Олександр.

Організатори заходу висловлюють вдячність за співпрацю всім навчальним закладам Києва, що долучилися до участі у проєкті. Це, зокрема, гімназія «Діалог», НВК «ДОМІНАНТА», Київський коледж зв’язку, гімназія № 39 імені гетьмана України Богдана Хмельницького Деснянського району м. Києва, Київський ліцей бізнесу, НВК № 176 (спеціалізована школа з поглибленим вивченням іспанської мови, суспільно-гуманітарна гімназія), середня загальноосвітня школа № 11 I-III ступенів м. Києва, спеціалізована школа I-III ступенів з поглибленим вивченням англійської мови № 165 міста Києва, спеціалізована школа № 16 з поглибленим вивченням англійської мови, спеціалізована школа № 124 м. Києва з поглибленим вивченням інформаційних технологій, спеціалізована школа ім. Т. Шевченка № 82 з поглибленим вивченням англійської мови Шевченківського району міста Києва, Фінансовий ліцей, Школа I-III ступенів № 119 Деснянського району міста Києва, спеціалізована школа I-III ступенів з поглибленим вивченням англійської мови № 85 міста Києва, КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді».

Висловлюємо вдячність за підтримку завідувачу Музею української революції 1917–1921 років, заслуженому працівнику культури України Кучеруку Олександру Сергійовичу; справжньому другові Коледжу, праправнукові Тараса Григоровича Шевченка Лисенку Миколі Павловичу; відомій українській письменниці Козак Валентині Спиридонівні, яка є членом Національної спілки письменників України та лауреатом Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Руданського; заступнику декана факультету міжнародних відносин Університету «КРОК», заступнику завідувача кафедри міжнародних відносин та журналістики кандидату філологічних наук, доценту Момот Нелі Миколаївні; завідувачу відділу навчально-виховної роботи Київської МАН, керівнику секції «Педагогіка»

Карчиній Ларисі Яківні; керівнику відділення філософії та суспільствознавства, керівнику секції «Соціологія» Кот Тетяні Юріївні. Щиро дякуємо всім причетним!

Ми не в змозі повною мірою передати неймовірну атмосферу радісного спілкування, творчості та всю різноманітність наукових, поетичних, музичних та хореографічних виступів. Тут ми зібрали лише те, що може бути зафіксовано та відтворено на папері – доповіді, есе, поезії, дослідження та соціальні плакати учасників проекту.

Універсал

Директорії Української Народної Республіки

Іменем Української Народної Республіки Директорія оповіщає народ Український про велику подію в історії землі нашої Української.

З січня 1919 року в м. Станіславові Українська Національна Рада Західної Української Народної Республіки, як виразник волі всіх українців Австрійської Угорської Імперії і як найвищий їхній законодавчий чинник, торжественно проголосила злуку Західної Української Народної Республіки з Наддніпрянською Українською Народною Республікою – в одноцільну, Суверенну Народну Республіку.

Вітаючи з великою радістю цей історичний крок західних братів наших, Директорія Української Народної Республіки ухвалила тую злуку прийняті і здійснити на умовах, які зазначені в постанові Західної Української Народної Республіки від 3 січня 1919 року.

Однині воєдино зливаються століттям одірвані одна від одної частини єдиної України – Західно-Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина і Угорська Україна) і Наддніпрянська велика Україна.

Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирали краці сини України.

Од нині є єдина незалежна Українська Народна Республіка. Однині народ український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має зможу об'єднаними дружніми зусиллями всіх своїх синів будувати нероздільну Самостійну Державу Українську на благо і щастя всього її трудового люду.

22 січня 1919 року

у м. Києві.

Голова Директорії:

В. Винниченко

Члени Директорії:

[С.] Петлюра,
[О.] Андрієвський
[А.] Макаренко,
[Ф.] Швець

Член-секретар

I. Красковський

Керуючий справами Директорії

З оригіналом згідно:

Начальник канцелярії Директорії
Діловод

Цит. за: Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. Листопад 1918 – листопад 1920 рр.: Док. і матеріали. У 2-х томах, 3-х частинах. – Том 2 / Упоряд.: В. Верстюк (керівник) та ін. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2006. – С. 441.

Урочисте відкриття історико-мистецького проекту «Україна – соборна»

Виступ проректора з науково-педагогічної роботи (корпоративне управління) Університету «КРОК»
Наконечної Наталії Василівни

Виступ директора Коледжу
економіки, права та
інформаційних технологій
Сумбаєвої Людмили Петрівни

Ведучі урочистої частини проекту: студенти Коледжу економіки, права та інформаційних технологій — Олександр Донець та Діана Луценко

Член Національної спілки журналістів, лауреат премії «Незалежність», головний редактор журналу «Зовнішні справи» — Таукач Ольга Георгіївна

Провідний науковий співробітник Інституту історії НАН України, кандидат історичних наук, голова правління Фундації імені Олега Ольжича — Кот Сергій Іванович

Головний спеціаліст відділу у справах сім'ї, молоді та спорту Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації — Крижанівський Сергій Михайлович

Відзначення та вручення подяк педагогічним та учнівським колективам,
які підтримали проект

*Виступи мистецьких колективів
під час церемонії відкриття проекту*

Мистецька студія «Арт-КЕПІТ» (Коледж економіки, права та інформаційних технологій):
поетичний перформанс за участю прправнука Тараса Григоровича Шевченка —
Миколи Павловича Лисенка

Танцювальний колектив «K-girls» під керівництвом хореографа Аліни Гольцевої
театру танцю Університету «КРОК»

Авторська постановка-рефлексія доленосних подій доби Національно-демократичної революції учнівського творчого колективу 9-Б класу Київського ліцею бізнесу під назвою «Соборність. Єдність – передусім»!

Вокальна студія «КРОК» з натхненою піснею «Україна-Родина»

Київський коледж зв'язку.

Виконання джазової композиції Дейва Брубека на саксофоні студентом

Київського коледжу зв'язку Філіпом Снєгірьовим та виступ студентки
Київського коледжу зв'язку Аліни Долгушевої з композицією на фортепіано
видатного норвезького композитора Едварда Гріга «Уривок з опери Пер Гюнт»

Творча студія «Відкритий мікрофон»

*(тези виступів учасників з дослідженнями на тему
«Соборність України: історичні дороговкази та сучасні виклики»)*

Гатальська Єлизавета
учениця 11-Б класу, НВК «Домінанта»,
науковий керівник – к.і.н. Литвин І.В.

Соборність України: історична ретроспектива

22 січня 1919 р. відбулася одна із найвизначніших подій в нашій нелегкій, іноді трагічній історії, яка назавжди залишиться у пам'яті українського народу як свято Соборності України. Акт Злуки був визначений і зумовлений історично, він став потужним виявом волі українців до етнічної територіальної незалежності, доказом їх самоідентифікації, становлення нації.

Бажання здобути незалежність генетично закладено в українцях з давніх-давен. У важкі часи національної історії українці озброювалися ідеєю соборності для боротьби з ворогами. Кращі політики України – Володимир Великий і Ярослав Мудрий, Володимир Мономах і Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславич і Данило Галицький, Богдан Хмельницький і Данило Апостол у різні часи й за різних історичних обставин намагались реалізувати бажання всього українського народу. Ідея соборності України формувалася й утверджувалася поступово впродовж багатьох століть. Під час цього процесу відбувалася модернізація України від часів Київської Русі, центром якої у IX–XII ст. був Київ, до незалежної України. Руська єдність княжого періоду української історії базувалася на державно-територіальній об'єднаності земель, династичній традиції, єдиній православній вірі, етнокультурній близькості східних слов'ян, а також на необхідності боротьби з численними зовнішніми ворогами та внутрішніми усобицями князів.

У литовсько-польський період української історії, що тривав від XIV до середини XVII ст., відбувалося становлення українського етносу, який мав спільні риси: мова, культура, усвідомлення себе як окремої нації. Відтак ідея української соборності мала стійкі, об'єктивні корені етнічного походження.

Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. під проводом Богдана Хмельницького активізувала процес становлення незалежної України. Саме тоді у світосприйнятті гетьмана Б. Хмельницького та козацької старшини викристалізовується поняття «Україна», що набуває широкого значення, охоплюючи територію всіх етнічних українських земель. Національно-визвольна війна – величезний прорив у світогляді українців щодо їхньої державності.

Історична доба громадянської війни та Руїни, автономної гетьманської України другої половини XVII – XVIII ст. надала чимало прикладів боротьби за українську соборність, без якої не мислилася й власна державність. Прагнення домогтися реалізації ідеї соборності України було помітно в ді-

яльності таких політиків як: П. Дорошенко, Д. Апостол, І. Самойлович та інших.

В імперський період, коли українські землі були поділені між австрійськими Габсбургами і російськими Романовими, відбувається процес формування і становлення української модерної нації, який був нерозривно пов'язаний з утвердженням ідеї української соборності. Саме в цей період, від кінця XVIII ст. і до початку ХХ ст., ця ідея почала осмислюватися на теоретичному рівні й розглядалася не тільки крізь призму територіальної, духовно-релігійної, етнокультурної єдності, а й етнонаціональної, соціально-економічної та суспільно-політичної інтеграції українських земель.

Події, які змінили світ відбувалися у середині XIX ст. під назвою «весни народів». Для української нації вони були дуже важливі, оскільки поклали початок використанню української історичної символіки у формі національних прапорів. Ця традиція здобула розвиток у Галичині протягом другої половини XIX – початку ХХ ст. У Наддніпрянській Україні жовто-блакитний прапор уперше вивісили в березні 1914 р. у зв'язку з шевченківськими святами. У вересні 1862 р. видатний український етнограф, фольклорист, поет, перекладач і громадський діяч П. П. Чубинський, перебуваючи у Києві, написав слова національного гімну «Ще не вмерла України і слава, і воля». Трохи пізніше (грудень 1863 р.), галицький композитор М. Вербицький поклав їх на музику.

Вперше ідею незалежності теоретично обґрунтував у 1895 році Юліан Бачинський у праці «Україна ірредента», в якій на підставі наукового аналізу дійшов висновку, що політична самостійність і соборність України необхідна передумова її економічної та культурної розбудови.

Важливою історичною подією в процесі створення незалежної України став Третій Універсал Центральної Ради від 20 (7) листопада 1917 р., яким проголошувалося утворення автономної Української Народної Республіки у чітко визначеных територіальних межах, які хоча й не охоплювали усіх українських етнічних земель, але декларували прагнення керівництва молодої держави легітимізувати право українства жити у власному державному домі. Територія УНР поширювалася на такі регіони, як Київщина, Волинь, Поділля, Херсонщина, Катеринославщина, Таврія (без Криму), Полтавщина, Харківщина, Чернігівщина. Остаточне визначення кордонів УНР щодо прилучення частин Курщини, Холмщини, Вороніжчини та інших суміжних губерній і областей, де більшість населення українська, мало «бути встановлене по згоді організованої волі народів».

Після проголошення 22 січня 1918 р. Четвертим Універсалом Центральної Ради незалежної УНР черговим кроком на шляху до української соборності став Берестейський мирний договір, підписаний УНР з державами Четверного союзу 9 лютого (27 січня) 1918 р., за яким Німеччина визнавала Україну в кордонах, що існували «між Австро-Угорською монархією і Росією перед вибухом війни» і далі на північ по етнографічному кордону від Тарнополя до Вигоновського Озера.

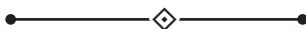
Найвищого піднесення об'єднавчий рух українства досяг у січні 1919 р.,

коли перемістився у Київ – столицю УНР. Директорія і Рада Народних Міністрів призначила урочисте святкування об'єднання УНР і ЗУНР 22 січня. Цей день збігався з річницею історичного IV Універсалу Центральної Ради, згідно з яким УНР проголошувалася самостійною, незалежною державою. Таким чином свято ставало подвійним – Днем Незалежності й Соборності.

Утворення незалежної Української держави у 1991 р. реалізувало історичне бажання українського народу з давніх-давен. Винятково важливим політико-правовим чинником на цьому шляху нашого народу стали результати загальноукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р. Ключову роль у розбудові соборної і сувереної сучасної Української держави відіграв процес державотворення, який розгорнувся протягом 1990-х рр. і супроводжувався запровадженням атрибутів державності, зокрема фіксацією кордонів, визначенням громадянства, державної символіки, власної грошової одиниці, створенням збройних сил, становленням вищих, центральних і місцевих органів державної влади, формуванням законодавства, розвитком судочинства, конституційного процесу і прийняттям Основного Закону – Конституції України. На рубежі XX–XXI ст. ідея української соборності витримала непрості випробування. Але це ще раз довело, що українська нація є суверенною.

Список використаних джерел

1. Горбань Т. Ю. Ідея соборності в українській суспільно-політичній думці першої чверті ХХ ст. / Т. Ю. Горбань // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 95–102.
2. Грабовський С. Соборність України в контексті Великої Історії [Електронний ресурс] / С. Грабовський // Контраст. – 2009. – 23 січня.
3. Кульчицький С. Злука чи возз’єднання? [Електронний ресурс] / С. Кульчицький // Дзеркало тижня. – 2002. – 19–25 січ.
4. Світленко С. І. Ідея української соборності: поступ крізь віки / С. І. Світленко // Грані. – 2004. – № 1 (33). – С. 3–8.
5. Сергійчук В. Українська соборність / В. Сергійчук. – К., 1999.

*Дронова Марина
учениця 10-Б класу Спеціалізованої школи №16
з поглибленим вивченням англійської мови,
науковий керівник: Прянішкова Н.М.*

Соборність України – основа державності

Початок ідеї соборності: Ідея Соборності генетично закладена в українцях з давніх-давен. Після втрат державної самостійності та ознак державної організації Україною, в нашому народі ніколи не затухала ватра надії на відновлення державотворчого життя і відчуття належності до великої соборницької та єдинокровної нації.

Створення незалежної України: Незалежність була проголошена

IV Універсалом Української Центральної Ради у 1918 році, а вже за рік, у той же день, на Софійському майдані в Києві, відбулось офіційне об'єднання Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки в одну державу.

ЗУНР і УНР: Переговори щодо об'єднання ініціювали саме Західноукраїнська Народна Республіка, в обличчі її лідерів. Та ініціатива не була якимось спонтанним рішенням, адже існував цілий об'єднавчий рух, який ставив собі за мету соборність Української держави.

Святкування Дня Соборності: Українці завжди влаштовували різноманітні способи вшанувати цей день, але останні декілька років, свято набуло неабиякого значення та навіть нового сенсу. Адже зараз як ніколи гостро стоїть питання Соборності України.

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ – ОСНОВА ДЕРЖАВНОСТІ

Ідея соборності бере свій початок від об'єднання давньоруських земель навколо князівського престолу в Києві. Князь Олег об'єднав всі землі навколо Києва, князь Володимир ходив на Волинь і приєднав до своїх володінь міста Перешиль і Червень, Ярослав Мудрий відвоював волинське місто Белз. Протягом віків її практичним втіленням займалися українські гетьмані Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Петро Дорошенко, Пилип Орлик. У XVIII – на початку ХХ ст., коли українські землі були поділені між сусідніми державами: Польщею, Московією, Румунією, Австро-Угорчиною, ця ідея знайшла своє відображення у працях найкращих вітчизняних мислителів, оскільки для боротьби за свої національні інтереси Україні була вкрай важливою терitorіальна єдність.

Навіть будучи поділеними між кількома чужинними державами українці завжди вірили і сподівалися на національне об'єднання. Країні з нас боролися й жертвуvalи життям за здійснення цих мрій та сподівань. Після ліквідації Гетьманщини український народ був подіlenий між двома імперіями – Австро-Угорською та Російською.

Революційний 1917 рік в Росії змів царат і українці отримали історичний шанс відновити власну державність. На теренах Наддніпрянщини стала Українська Народна Республіка, яка вже наступного (1918-го) року IV Універсалом Центральної Ради і на мирових переговорах в Бересті з країнами Почвірного блоку твердо заявила про соборницьку перспективу своєї державної політики. Українська Держава, що наприкінці квітня 1918 р. змінила УНР, у формі Гетьманату оголосила соборність історично-етнографічних земель офіційним курсом державотворчого поступу.

Соборницька концепція Гетьмана П. Скоропадського ставила за мету і була спрямована на об'єднання в єдиній Українській Державі Бессарабії, Придністров'я, Берестейщини, Гомельщини, Стародубщини, Курщини, Білгородщини, Рильщини, Донщини, Кубані, Криму, Холмщини, Карпатської України, Буковини, Підляшшя, Східної Галичини.

18 жовтня 1918 р. у Львові сформувалася Українська Національна Рада (УНРада) на чолі з Євгеном Петрушевичем, яка взяла у свої руки провід

національно-визвольним рухом у західноукраїнських землях. Наступного дня (19 жовтня) вона проголосила, що Східна Галичина, Північна Буковина та Закарпаття, які «творять цілісну українську територію, уконституйовуються... як Українська держава».

На Наддніпрянщині радикальна соціалістична опозиція готувалася до повалення Гетьманату П. Скоропадського. 5 листопада УНРада вислава у Київ двох представників (Й. Назарука і М. Шухевича), щоб встановити контакт з гетьманським урядом і визначитися щодо якнайшвидшого об'єднання західноукраїнських земель з Наддніпрянською Україною.

6 листопада 1918 р. Й. Назарук та М. Шухевич були прийняті Гетьманом П. Скоропадським. Делегати просили в голови Української Держави допомоги у протистоянні полякам. Уряд Гетьмана, згідно бюджетного зведення, виділив допомогу Західній Українській Республіці.

13 листопада 1918 р. – постали і Директорія, і нова держава – Західно-Українська Народна Республіка (ЗУНР). В цей час становище ЗУНР почало погіршуватися. Під тиском поляків УНРада (законодавчий орган) і Державний Секретаріат (уряд) ЗУНР переїхали зі Львова до Тернополя, а потім – до Станіслава. Незважаючи на складне становище обох нових національних державних утворень, їхнє керівництво продовжувало справу об'єднання України. Провідна роль у цій історичній справі належала діячам Наддністрянської України.

Розуміючи, що возз'єднання могло реалізовуватися тільки на ґрунтових правових засадах, Державний Секретаріат ЗУНР виробив проект попреднього договору і направив до Директорії. Після ретельного обговорення цього проекту Директорія і делегація ЗУНР 1 грудня 1918 р. підписали Передвступний договір, в якому говорилося: «Західноукраїнська Народна Республіка заявляє цим непохитний намір злитися в найкоротшім часі в одну велику державу з Українською Народною Республікою, значить, заявляє свій намір перестати існувати як окрема держава, а натомість увійти з усею своєю територією і населенням як складова частина державної цілісності в Українську Народну Республіку...»

14 грудня 1918 р. гетьман П. Скоропадський зрікся влади, а вже 19 грудня 1918 р. до Києва урочисто в'їхала Директорія. З січня 1919 р. на сесії УНРади у Станіславі було прийнято Ухвалу «Про злуку Західноукраїнської Народної Республіки з Українською Народною Республікою» в «одну, однозначну, суверенну Народну Республіку», тобто ратифіковано Фастівську угоду від 1 грудня 1918 р. Про цей факт державний секретар ЗУНР Д. Вітовський негайно повідомив керівництво УНР.

На тому ж таки засіданні УНРади було також обрано делегацію у кількості 65 чоловік на чолі з Л. Бачинським. Делегація, складена з представників Галичини, Буковини і Закарпаття, прибула до Києва 16 січня і взяла участь у спільніх засіданнях Директорії і Ради Народних Міністрів УНР.

22-24 січня 1919 р. за сценарієм І. Огієнка у Києві відбулися всенародні свята з нагоди річниці IV Універсалу УНР і народження Соборної України. З цього приводу Директорія видала Універсал, у якому говорилося: «Від

нині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України – Західно-Українська Народня Республіка (Галичина, Буковина, Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна...». Представниками від ЗУНР на святі були: Л. Бачинський, Л. Цегельський та С. Вітвицький.

Ідея соборності українських земель стала дійсністю.

22 січня 1919 р. о 12 годині у Києві на Софіївському майдані у святковій обстановці відбулася урочиста церемонія Злуки. У присутності багатьох тисяч людей Л. Цегельський зачитав Ухвалу УНРади від 3 січня, а священик П. Корсунський оголосив Універсал Директорії.

Однак об'єднання УНР і ЗУНР в одну державу через низку обставин не було тоді доведено до логічного завершення. Юридичний і правосильний акт злуки не означав, проте, реального злиття двох суб'єктів угоди в єдину державну структуру. Не стала Соборна УНР після злуки ані унітарним державним утворенням, ані федеративним. ЗУНР зберегла за собою власні органи законодавчої та виконавчої влади з чітко окресленими обсягом і напрямів їхніх повноважень.

Акт Злуки дав змогу заманіfestувати перед усім світом про неподільності українських земель, єдність і солідарність українського народу, став прологом, дорожевказом для сучасної соборної суверенної України. 22 січня 1990 р. між Києвом і Львовом було створено живий ланцюг єднання – «Українська хвиля» – з нагоди 71-ої річниці проголошення Акту Злуки УНР та ЗУНР. Відтоді 22 січня відзначається як День Соборності України. Це свято повинно було стати нагадуванням про те, яких зусиль та жертвості коштувало нашим предкам об'єднання українських земель, які невпинно намагались розділити та привласнити, як зі Сходу, так і з Заходу.

З 2000-х років у Києві щорічно влаштовують живий ланцюг вздовж моста Патона, котрий пролягає між правим та лівим берегами Києва, таким чином символізуючи об'єднання Сходу та Заходу України.

Також у різних містах України влаштовують символічний живий ланцюг, в знак поваги до цього свята. Усі охочі долучитись до дійства беруть із собою державні жовто-блакитні прапори, та просто приєднуються, ставши частинкою ланцюга.

Це свято має велике значення особливо у наші часи, так як частина України окупована, створено так звані «ЛНР» і «ДНР», які підтримані Росією і ведуть боротьбу з Україною. Головним завдання залишається об'єднати наші землі.

Список використаних джерел

1. Гай-Нижник П. Акт Злуки УНР і ЗУНР: втілення і крах ідеалу Соборної України // Регіональні проблеми української історії: Збірник наукових праць. – Вип.1. – Умань, 2008. – С. 44-58.
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/День_соборності_України
3. <https://politeka.net/ua/news/566443-shho-take-sobornist-znachennya-dnya-yednosti-dlya-ukrayini/>
4. https://uk.wikipedia.org/wiki/Акт_Злуки

Руппа Сергій

учень 10-А класу СШ № 82 ім. Т.Г. Шевченка м. Києва

Науковий керівник: Таровик Т.В.,

вчитель історії СШ № 82 ім. Т.Г. Шевченка м. Києва

Соборність України: історичні дороговкази та сучасні виклики

Соборність – це органічна ознака будь-якої нації і неодмінна умова її розвитку й процвітання. Вона означає, по-перше, об'єднання в одне державне ціле всіх земель, які заселяє конкретна нація. По-друге, соборність передбачає також духовну єдність усіх її громадян, незалежно від їхньої національності. Соборність невіддільна від досягнення реальної державності, забезпечення справжнього суверенітету і незалежності народу, побудови національної держави.

Ідея єдності українських земель – соборності України – бере свій початок від об'єднання давньоруських земель навколо князівського престолу в Києві. Практичним втіленням цієї ідеї займалися князі Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах. Але відсутність єдності їхніх нащадків призвела до втрати нашим народом своєї власної держави, наш народ протягом декількох віків був розірваний на частини між сусіднimi країнами. Першим у середині XVII ст. спромігся спрямувати енергію народу на розбудову соборної держави і здобуття незалежності гетьман Богдан Хмельницький. Боролися за соборність України Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Пилип Орлик.

Наприкінці XVIII – на початку ХХ ст., коли українські землі були поділені між двома державами – Росією і Австро-Угорщиною, ця ідея знайшла своє відображення у працях кращих вітчизняних мислителів, оскільки для боротьби за свої національні інтереси Україні була вкрай важливою територіальна єдність.

7 (20) листопада 1917 р. III Універсалом Української Центральної Ради була проголошена Українська Народна Республіка, до складу якої увійшло дев'ять українських губерній. Восени 1918 року після перемоги буржуазно-демократичної революції в Австро-Угорщині, на уламках монархії утворилися незалежні держави: Австрія, Угорщина, Польща, Чехословаччина, Югославія, а також (як наслідок збройного повстання 1 листопада 1918 року у Львові та інших містах краю) Західноукраїнська Народна Республіка. Відтоді між урядами УНР і ЗУНР велися переговори про втілення ідеї соборності.

1 грудня 1918 р. у Фастові був підписаний «Передвступний договір» про об'єднання УНР і ЗУНР, у якому було заявлено про непохитний намір в найкоротший строк створити єдину державу. З січня 1919 року Національна Рада УНР у місті Станіславі схвалила закон про об'єднання Західноукраїнської Народної Республіки з Наддніпрянською Українською Народною Республікою в Народну Республіку.

Проголошення Злуки було призначено на 22 січня 1919 року, першу річницю проголошення IV Універсалу Української Центральної Ради про повну незалежність України. 22 січня було проголошено всенародним і державним святом. Київ був прикрашений національними синьо-жовтими прапорами, гербами. О 9:00 годині ранку в усіх церквах відправляли богослужіння.

В Універсалі Директорії УНР наголошувалося: «Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які умирали країні сини України. Однині є єдина незалежна Українська Народна Республіка». Оцінюючи цю важливу подію, відомий український політичний діяч і публіцист Сергій Єфремов писав: «Того дня оформлено і затверджено акт поєднання досі порізних частин України. Розпанахане, од віків переполовинене тіло національне зробило останній акт, щоб зростись не тільки духом, бо це давно вже зроблено, а й у політичних формах».

Один із творців Акту Злуки, державний секретар ЗУНР Лонгин Цегельський говорив про день 22 січня: «Це така дата, що її виучувати будуть напам'ять українські діти грядущих поколінь побіч таких дат, як дата Хрещення Русі, як битва над Калкою, як битва під Полтавою або зруйнування Січі». Акт Злуки був глибоко детермінований історично і вперше за 600 років він став реальним кроком до об'єднання українських земель, що вплинув на подальші національно-політичні процеси в Україні.

Виступаючи 22 січня 2019 року на Софійській площі з нагоди Дня Соборності України та 100-річчя Проголошення Акту Злуки УНР та ЗУНР Президент України Петро Порошенко сказав: «На жаль, шанс тоді було втрачено. Головна причина: тогочасним політикам забракло єдності. І не знайшлося тоді політиків, які могли б об'єднати народ для протистояння московській навалі. Втрата незалежності мала наслідком і втрату соборності. Україну знову поділили чужі держави, а над нашим народом нависла ніч бездержавності, в якій проти нього коїлися тяжкі злочини. Ale продовжувала жити велика надія. I коли наприкінці двадцятого століття випав новий шанс для України здобути державну самостійність, ми знову згадали про єдність як про головну запоруку незалежності».

Об'єднавча акція 1919 року залишила глибинний слід в історичній пам'яті українського народу. Свідченням того стали січневі події 1990 року, коли крізь трухляви ідеологічні лещата агонізуючого режиму ця пам'ять вибухнула енергією інтелігенції і виструнчилася живим людським ланцюгом, єднаючи Київ і Львів, Схід і Захід України.

У тому, що на Всеукраїнському референдумі східні та західні українці проголосували за незалежну, суверенну державу, теж простежується ідейна спадщина злуки.

У своїй промові 22 січня 2019 р. П. Порошенко сказав: «Україна здобула незалежність, але в Кремлі з цим не збиралися миритися. I буквально з моменту проголошення нашої незалежності почалися спроби відновлення російської імперії.

Знаряддям для ворога стали українські політики, які малювали карту з

поділу України, ділили її на російськомовну і українськомовну. І вони байдуже дивилися на те, як розкрадали армію, допомагали зав'язати на ший економіки «газовий зашморг» кабальних контрактів. І час істини настав у 2014-му. Україна твердо ступила на шлях зміцнення своєї свободи, своєї незалежності, на шлях до Євросоюзу, на шлях до НАТО. І щоб змусити нас зректися цього вибору, Москва анексувала Крим і спробувала роздробити нас на частини, аби легко проковтнути. Перед нами знову постала загроза втрати соборності і незалежності. Але ціною великих жертв, ціною великих зусиль українського народу ця загроза відведена. І у жорсткому протистоянні з терористами, з російськими найманцями і з частинами регулярної російської армії ми... зупинили ворога. А гаслом нашим було: «Єдина країна».

Президент наголосив: «Для досягнення наших цілей нам потрібно берегти і зміцнювати нашу українську єдність і соборність. А тому всім має бути чітко зрозуміло – Україна є унітарна держава, з однією державною мовою – так записано в українській Конституції. Жодних федерацій і ніяких спеціальних статусів. Єдина незалежна соборна Україна!»

Список використаних джерел

1. Виступ Президента України з нагоди Дня Соборності України та 100-річчя проголошення Акту злуки УНР та ЗУНР 22 січня 2019 року.
2. Волинець С. Соборність України – основа державності. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost/52353>
3. Субтельний О. Історія України. – К., 2000.
4. Яременко І. Ф. День Злуки в нашій пам'яті. К., 2001.

Творча студія «Арт-простір»

(презентація власних історичних есе за тематикою проекту)

Доненко Дар'я
учениця 9 класу Школа І-ІІІ ступенів № 119
Деснянського району міста Києва

Де злагода, там перемога

Соборність не є явищем суто українським. Це ознака будь-якої нації, неодмінна умова її розвитку. Це один з найзаповітніших ідеалів багатьох народів світу. Це неподільність наших земель: від Києва до Севастополя, від Донецька до Львова. Вся історія нашого народу – історія злетів і падінь – це саме ідеї соборності. Роз'єднане, розколоте суспільство не може бути успішним. Ідея державності була і є провідною в Україні. Всі інші похідні від неї. Об'єднання навколо державності – це активне викорінення самозневаги, самознищення.

Виявом історичної справедливості є Указ Президента про відзначення Дня Соборності в Україні 22 січня.

Для українського народу, віками позбавленого власної державності та розірваного на частини між сусідніми країнами, ця проблема завжди була особливо болючою і неймовірно складною.

Тривогою за відсутність єдності різних земель, осудом князівських міжусобиць переповнені давньоруські оповіді та літописи.

Національно-визвольна війна XVII століття під проводом Богдана Хмельницького визначила державну ідею, яка стала провідною у визвольних змаганнях народу протягом наступних століть.

Неоціненну роль у формуванні ідеї соборності, безперечно, відіграв Тарас Шевченко. Політичні програми Михайла Драгоманова, галицьких «народовців», «Братства Тарасівців», творчості Івана Франка, Юрія Бачинського, Михайла Грушевського проголошували, що сила нашої держави в єдиності українських земель.

Українська революція 1917–1920 років зробила реальністю прагнення багатьох поколінь. Акт Злуки спирався на споконвічну mrію про незалежну, соборну, національну державу. «Одніні во єдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України...»

Сьогодні на початку третього тисячоліття ідея соборності постала з новою потребою й силою. Ми як ніколи відчуваємо єдину державу, бо самі творимо її.

Адже «Ubiconcordia, ibivictoria» – де злагода, там перемога! Там квітуча, могутня соборна Україна!

Соборність України: дороговкази та сучасні виклики

Виклики – це те, що змушує нас діяти. Усе наше життя – це виклики. Вони створюють мотивацію, пробуджують та зміцнюють нашу волю. Згадуючи Україну, вивчаючи її історію та спостерігаючи за тим, що відбувається зараз, ми можемо сказати, що викликів перед нашою країною поставало не один десяток. Але як би нас не намагалися роз'єднати, придушити, ми все одно будемо йти шляхом соборності.

Українські землі загарбували інші держави, керували та користувалися ними всі, окрім нас. Не одне століття різні покоління намагалися об'єднати наші території. Ці ідеї виношували такі гетьмані, як: Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Пилип Орлик, Петро Дорошенко. Вони розуміли, що за для боротьби за свої національні інтереси, Україні була вкрай важлива територіальна єдність. Навіть у такий важкий час, як початок ХХ-го сторіччя, народ прагнув та намагався об'єднати територію нашої держави в одне ціле. Результатом став Акт Злуки 22 січня 1919 року, який об'єднав Українську Народну Республіку та Західноукраїнську Народну Республіку. Універсал мав неабияке значення у той момент, коли на наші землі посягали водночас Польща, яка мала активну підтримку Антанти, Радянська Росія, Румунія, Угорщина.

Хоч і возз'єднавши землі, все одно наша держава не змогла бути незалежною. Але з 1991 року більше 20 років країна була вільна та неподільна, та раптом Україна отримала новий виклик – війна на сході, яка перевіряє нашу єдність. Нині для України не найкращі часи. Перед нами постала загроза кровопролиття і територіального поділу. Люди розділяються у поглядах, не розуміючи того, що ми – єдиний народ. Тільки згуртувавшись разом, можемо бути сильними. Мені не хотілося би, щоб історія повторилася знов. Україна не може втратити те, чого набувала довгими й складними роками. Позаду кожного з нас стоїть тернистий шлях українського народу, який ми не можемо забувати.

Ми повинні розуміти, що не дороговказ визначає нашу долю, а тільки наші вчинки та спроможність йти цілеспрямовано до своєї мети .

Качура Дарина, Стояновська Лілія
учениці 10 класу Комунального закладу
«Навчально-виховний комплекс «Спеціалізована школа
І ступеня з поглибленим вивченням української мови –
гімназія № 39 імені гетьмана України
Богдана Хмельницького»
Деснянського району міста Києва

Соборність України: історичні дороговкази та сучасні виклики

Дітей завжди цікавить, хвилює, іноді навіть інтригує щось нове та непізнане. З часом хочеться дошукатись відповідей на численні питання. Нашу спрагу до пізнання насамперед втамовують ті, кому ми довіряємо беззастережно – це наші батьки.

Було тихо та спокійно в кімнаті, дитячу душу огортало загадковою чарівністю. За вікном йшов сніг, вкриваючи все навколо білим килимом. Пронизливий холод ковзав майже порожніми вулицями. В кімнаті ж було тепло та затишно. Раптом тиші різко прорізав звук старомодного радіо, яке незрадливо слухав дідуся.

Зазвичай, увагу хлопчика не відпускав дивний світ, про який розповідав диктор. Часом йшлося про довгу подорож на Далекий Схід, природу півдня, великі пустелі чи безмежні океани. Уява домальовувала картини, стираючи межу між правдою та вигадкою.

Голосно, піднесено і неймовірно загадково прозвучало те повідомлення.

Воно було незрозуміле і водночас важливе: «Сьогодні 22 січня – значуще свято для усіх українців – День Соборності України. Вітаю вас, мої любі слухачі!». Слов заувірвались неочікувано. Мабуть, знову технічні несправності, проте в юного слухача з'явилася тисячі питань і думок. Тому недовго думаючи, він зіскочив зі стільця і побіг до кімнати, в якій тато так плідно трудився над робочою статтею.

– Тату, а чому День Соборності – значущий для всіх українців? – він підійшов до столу і з дитячою цікавістю заглянув татові в очі.

– Ідея соборності бере свій початок від об’єднання давньоруських земель навколо князівського престолу в Києві, а її філософське коріння сягає часів Візантії. Протягом віків її практичним втіленням займалися українські гетьмани: Богдан Хмельницький, Іван Mazепа, Петро Дорошенко, Пилип Орлик, – почав пояснювати тато. Проте помітив, що синові не все зрозуміло.

– Розумієш, сину, на своєму віку Україна завжди прагнула незалежності. У XVIII – початку XX ст. українські землі були поділені між сусідніми державами: Польщею, Московією, Румунією, Австро-Угорщиною. Найтяжче відстоювати свої інтереси роз’єднаними. Тому єдність наших земель була вкрай важливою.

7 листопада 1917 р. була проголошена Українська Народна Республіка (УНР). До її складу увійшло 9 українських губерній. Ця подія надзвичайно важлива. Адже під її впливом у жовтні 1918 р. у Львові було проголошено утворення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). В Україні було створено два уряди, між якими велися переговори про об'єднання в одну Українську державу. Це втілення в життя вікового прагнення українського народу до державної єдності, а також можливість об'єднання сил у боротьбі проти зазіхання інших держав на українські землі.

22 січня 1918 року Україна проголосила себе на Софійському майдані в Києві самостійною вільною державою. А через рік, 22 січня 1919 року на цьому ж майдані було урочисто проголошено Акт Злуки. Це документ, який свідчить про одну спільну Соборну Україну. Західна Україна об'єдналася з Наддніпрянською для того, щоб зміцнювати й розбудовувати власну державу.

На жаль, це об'єднання виявилося нетривким. Вже через кілька місяців окремі частини українських земель знов ввійшли до складу різних держав. Треба було Україні пройти кількома десятками років випробувань, щоб в кінці другого тисячоліття одержати найвеличніший здобуток – державну єдність.

21 січня 1990 року, був створений перший «живий ланцюг» між Києвом і Львовом – він символізував духовну єдність східних і західних земель України. Єдність, про яку споконвічно мріяли наші пращури. Наше прагнення, як птах фенікс, завжди відроджується з попелу. Ось чому, сину, День Соборності – значущий для всіх українців. Це наш третій шанс...

Для жителів сучасної України цей день є важливим національним святом. В очах дитини заясніла радість:

– Тепер я зрозумів не лише про важливість свята, а й про те, чому всі цього дня беруться за руки і створюють такий великий ланцюг. Бо разом ми – сильні і непереможні!

*Сельодкіна Анастасія
учениця 10-Б класу СШ №82 м. Києва,
науковий керівник Коломієць-Клевен І.Г.,
учитель української мови та літератури
СШ № 82 ім. Т.Г. Шевченка м. Києва*

Україна – соборна

...Неспішно прогулююся київським середмістям. Серпень. День Незалежності. Сонячний святковий Хрещатик так привітно посміхається мені. Багатолюдно. Стільки гостей сьогодні у Києві: хтось усією родиною, інші – в компанії друзів. І така різна говірка: чую і галичан, і слобожан, і гостей із

Закарпаття. Так радісно, що всі разом тут, у серці України, святкують най-головніший наш День... І тисячі сердець б'ються сьогодні в унісон. Воістину, сила нації – в її єдності!

Тяжко виборювалася Україною ця її єдність, ішли мої діди й прадіди до неї довгим і трагічним шляхом. Тривалий час наша ненька Україна була розділена кордонами імперій, і кращі сини наші змушені були проливати кров за інтереси чужих держав. Але попри все зберігали вони і передавали з покоління в покоління відчуття єдиної нації. Навіть гімн наш був створений українцями з різних боків Збруча: мав слова наддніпряніна Павла Чубинського, а музику – галичанина Михайла Вербицького.

І от вікова мрія стала реальністю. 22 січня 1919 року над золотоверхим Києвом залунав урочистий перегук церковних дзвонів, на Софійський майдан вийшли представники Сходу й Заходу України, і було проголошено універсал про об'єднання Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки у Соборну Україну!

Того знаменного дня було поновлено нашу національну державну єдність, яка існувала ще за Володимира Великого та Ярослава Мудрого й до якої прагнули наші великі гетьмані Богдан Хмельницький, Петро Доротенко, Іван Мазепа та Пилип Орлик!

І хоча попереду були ще криваві випробування, тяжка втрата державності, страшна війна, голодомор, репресії, Україна продемонструвала всьому світу неподільність своїх земель, єдність і солідарність свого народу і безсилия будь-яких спроб його роз'єднати! Соборність для нас – це наша державність, наша ідентичність, це символ Надії, Порозуміння, Боротьби за Волю.

...Я пам'ятаю той день, коли побачила живий ланцюг на мосту Патона на знак нашої соборності. Як же я, тоді ще мале дівчатко, хотіла стати в нього теж і міцно взяти учасників за руки – такі всі тоді були щасливі, окрім мені! Повернути б час назад...

...Бо сьогодні... Боляче дивитись, як сьогодні знову палає Україна у вогні! Війна, кров наших хлопців там, на зраненому Сході... Коли ж загоїться та кривава рана на зболеному тілі нашої землі?.. Невже сьогодні вона, вже не поділена Збручем, ще досі поділена Дніпром?!

Hi, ненько Україно! Попри всі тяжкі випробування, які випали на твою долю, ти – єдина, ти – соборна, передовсім духовною єдністю твого великого народу! Багатовікова, чарівна, з розкішними просторами, з блакиттю річок, золотом нив, з твоїм мудрим талановитим народом! Хай в минулому залишиться всі твої жалі, ненько! Від Сяну до Дону ти єдина, моя Україно!

«Ми є. Були. І будем ми. Й Вітчизна наша з нами!».

Самоткан Вікторія
учениця 10 класу Школи І-ІІІ ступенів №276
Деснянського району міста Києва,
вихованка відділення філософії та суспільствознавства
КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»

Поважаю європейські цінності – будую сучасну Україну!

Україна – європейська держава. Вона представлена в усіх європейських організаціях, співпрацює з Європейським союзом (ЄС). Саме Європа створила сучасний світ таким, яким він є, саме тут були закладені основи сучасного державництва, громадянського суспільства. Принципи, яких дотримуються держави ЄС, засновані на духовній, моральній та історичній спадщині Європи.

Ключовим об'єктом є людська особистість, а основною цінністю є людська гідність, точніше – повага до гідності. Новою владою зроблено вагомі кроки приєднання України до Європейського Союзу. Майже кожен українець хотів би жити в Європі. А саме через що? Передусім це: заробітки, гідна пенсія, зручний транспорт, затишні міста та села... Ale це не тільки матеріальне забезпечення. Коли мова йде про європейські цінності, матеріальні потреби це не головне. Сьогодні українці захоплюються європейськими цінностями, але ми пам'ятаємо Шевченківське «... і свого не цурайтесь». Що ж таке європейські цінності?

Європейські цінності – це загальнолюдські принципи і норми життєдіяльності людини, суспільства й держави. Важливо, що в європейському житті існує повага й прагнення до повного дотримання цих цінностей. Основними нормами й принципами функціонування європейської спільноти є: *демократія, верховенство права, рівні умови для всіх, повага до себе й інших, повага до етнічних і культурних особливостей, мир*.

Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Болгарія, Румунія – усі ці країни стали частиною європейського світу завдяки тому, що змогли визначити свою ідентичність, свою позицію в світі як європейські країни. Коли ми все ж таки перестанемо ділити нашу країну, відокремлювати Схід і Захід, ми зможемо добитися великих цілей разом і нарешті припинити війну. Такий поділ не дозволяє Україні рухатися вперед і є однією з ключових причин нестабільності в державі.

Усі успішні країни – це країни, що прийняли європейські цінності. Перша з цих цінностей це – демократія.

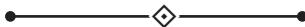
Сила Європи – це ті непорушні цінності, завдяки яким вона і понині залишається найвпливовішим центром світової цивілізації. А єдність цих цінностей – фундамент, на якому стоїть Європейський Союз.

Не будемо забувати, що єдина Європа – це не лише геополітика та економіка. Це готовність йти на розумний компроміс, щире бажання уникнути

конфліктів через мовні, культурні, етнічні, конфесійні особливості націй. Цьому нам треба вчитися.

Сприйняти європейські цінності, близькі і зрозумілі кожній людині, а потім законодавчо і на практиці підтвердити, що ми, нарешті, почали розглядати їх як норму життя – саме це і буде справжнім початком розбудови сучасної європейської держави з гордою назвою УКРАЇНА.

Отже, можна говорити про те, що низка базових європейських цінностей сприймається українцями як благо, до якого потрібно прагнути та яке в перспективі може вплинути на позитивні суспільні тенденції. Тому ми повинні починати змінювати себе, свою свідомість. Адже за ці ідеали полягала Небесна Сотня під час Революції Гідності.

*Жара Марія
учениця 10 класу Спеціалізованої школи №139
з поглибленим вивченням математики,
вихованка відділення філософії та суспільствознавства
КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»*

Європейські цінності: чи є можливість їх інтеграції в українське суспільство?

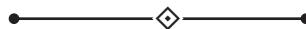
Саме Європа створила сучасний світ таким, який він є, адже саме там були закладені основи сучасного державництва, громадянського суспільства, ефективної ринкової економіки, системи соціальної справедливості. Завдяки європейським цінностям європейці створили суспільство, якого так прагне Україна.

Якщо запитати українця, чи хоче він жити, як у Європі, то відповідь, у більшості випадків, буде ствердною. Багато хто вважає, якщо у нас будуть високі зарплати та пенсії, то це вже означає, що Україна наблизилася до європейського суспільства. Але така думка, звісно ж, хибна. Якщо українці хотіть інтегруватися до європейського соціуму, то повинні сприйняти систему європейських цінностей (законодавство, охорону здоров'я, освіту, ставлення до навколошнього середовища, а також не забувати і про обов'язки, які є у кожного громадянина), поділяти і сповідувати їх. І необов'язково говорити про Велику Британію, Німеччину чи Італію. Для нас прикладом можуть бути країни, які географічно розташовані поряд з Україною: Польща, Угорщина, Болгарія, Румунія – усі ці країни стали частиною європейського суспільства завдяки тому, що змогли інтегрувати цінності Європи у свої суспільства.

Готовуючись до написання цього есе, я задалася питанням: а що ж таке ці європейські цінності, як їх визначити? І, опрацювавши різні джерела, знайшла цікаву інформацію. Загалом європейські цінності визначаються

шістьма ступенями: перший ступінь – раціональність, другий ступінь – гуманістичне мислення, третій ступінь – секулярність, четвертий ступінь – правова держава, п'ятий ступінь – демократія, шостий ступінь – права людини, як найбільший успіх людського розвитку.

Отже, для ідентичності України з європейськими державами українцям потрібно починати змінювати країну, закласти в фундамент саме ці шість головних ступенів цінностей. Майбутнє української держави залежить лише від нас, від українців, від того, який шлях ми оберемо: бути «у хвості» всієї Європи, чи стати повноправним членом європейського суспільства.

*Каращук Богдан
учень 10 класу Спеціалізованої школи № 139
з поглибленим вивченням математики
Шевченківського району м. Києва,
вихованець відділення філософії та суспільствознавства
КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»*

Європейські цінності

Так склалося історично, що в ході розвитку суспільства люди визначили три головні цінності: верховенство права, рівність перед законом та права людини. Звичайно, частково або повністю в Україні ці цінності присутні, але, на мою думку, не у такому вигляді, як у інших європейських країнах.

Якщо говорити про рівність перед законом, яка повинна бути чи не основою правоової держави, то чи дотримуються її в Україні? В нашій державі, на жаль, як показує практика особливо в останні 3-4 роки, люди, які мають багато грошей, чи зв'язки із владними структурами, уникають покарання, після чого взагалі залишають межі держави. Сподіваюся, що у майбутньому в нашій державі не буде корупції, і люди, які вчинили злочин, не дивлячись на їх статок, статус чи зв'язки, будуть відповідати за скоене. Цього хочуть всі українці. На мою думку, це саме та європейська цінність розвиток якої в Україні є пріоритетно.

Що ж стосується прав людини та верховенства права, то з цими цінностями ситуація дещо краща. Хоча порушення все ж відбуваються.

Загалом, якщо ми хочемо бути складовою частиною європейської сім'ї не лише географічно, то повинні розуміти, що допоки названі вище європейські цінності не будуть виконуватись повною мірою, то ні про яке визнання України, як про рівноправну частину європейської спільноти, не може веситися і мови.

Я сподіваюся, що у майбутньому України цінності будуть визнані, прийняті, їх будуть дотримуватися і розвивати на всіх рівнях суспільства і ніколи не будуть порушувати.

Кулікова Юлія
учениця 10 класу Спеціалізованої школи №139
з поглибленим вивченням математики,
вихованка відділення філософії та суспільствознавства
КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»

Україна та європейські цінності

В наш час в українському суспільстві ведуться доволі гострі дискусії стосовно пріоритетних цінностей. Тому у своїй роботі я хочу виділити декілька європейських цінностей, які є важливими та необхідними, на мою думку, для розвитку України та її громадян.

Розпочати я хочу з прав людини. На відміну від більшості громадян інших країн, багато хто з нас нехтує своїми правами, що й призводить до зростання показника домашнього насильства, майнової дискримінації і т.п. Саме для того, щоб не піддавати себе та інших небезпеці, закликаю всіх знати, розуміти, виконувати та слідкувати за дотриманням своїх прав!

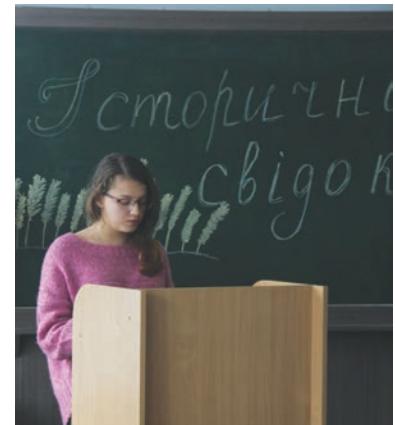
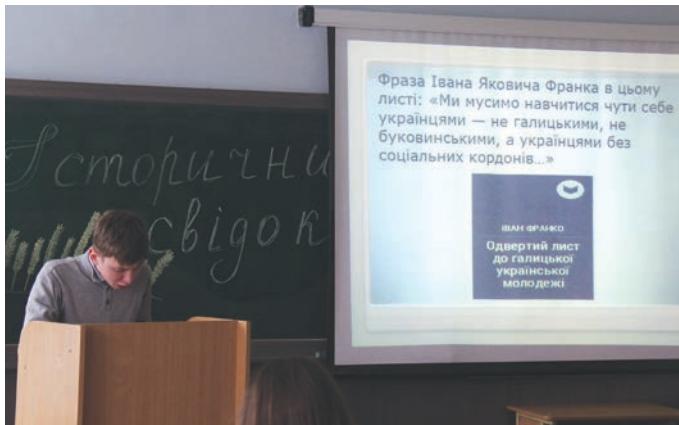
Наступним важливим показником є рівність перед законом. Якраз йдеться про невідворотність покарання за вчинене правопорушення, без огляду на посади, регалії чи достаток. Я вважаю, якщо вже ской злочин – неси за нього повну відповідальність не дивлячись ні на що. Отже, щоб жити добре, щоб жити в правовій державі ми маємо запобігти корупції, вдосконалити суди та покращити законодавчу систему.

Не можна не звернути увагу на нашу з вами байдужість до навколошнього середовища. Гуляючи по вулицях, наприклад, Гамбургу, або ж Берліну, ви навряд чи побачите сміття на газоні чи просто під ногами. Це тому, що жителі цих міст люблять свою країну, люблять своє місто, поважають себе та оточуючих, тому й прибирають за собою та за своїми домашніми улюбленацями. Можливо для того, щоб наше місто, а відтак і наша країна стала крашою потрібно почати не з когось, а саме з себе?

Сьогодні в Україні проводять різноманітні європейські реформи. Але як на мене, Україна не зможе інтегруватися до Європейського Союзу, допоки українське суспільство не почне інтегруватися в європейську систему цінностей. Та жодну проблему або жодний недолік, із вище перерахованих, я не можу зрівняти з наступним – відсутністю миру. Ніякі гроші, ніякі землі, ніякі домовленості не будуть варті одного – людського життя...

На мою думку, ми повинні рухатися тільки вперед, вдосконалювати себе та оточуючих, боротися за свободу та права, розставляти пріоритети і можливо тільки тоді наш народ буде дійсно щасливий! Давайте жити разом в мирі та злагоді!

Творча студія
**«Історичний свідок: галерея
видатних постатей в історії
становлення соборної України»**

*Мишко Крістіна
учениця 9 класу гімназії «Діалог»,
науковий керівник: Куценко В.В.*

Ідеолог української революції

Сергій Єфремов належить до когорти найбільш виразних, характерних і трагічних фігур України перших десятиліть ХХ ст. Полум'янний патріот, людина ліберально-демократичних переконань, він уникав модного тоді радикалізму й, віддавши всі сили розвиткові української культури, мужньо зносив найтяжчі випробування, що випали на його долю наприкінці життя.

Національну самосвідомість, що з часом перетворилася в жертвовий патріотизм, здобував самотужки. У Києві формуються його політичні уподобання під впливом лекцій, доповідей, зустрічей із відомими діячами української історії та культури – М. Грушевським, В. Антоновичем, О. Кониським.

Складний, наполегливий, принциповий характер Єфремова не сприяв встановленню теплих стосунків із лідерами українського руху початку ХХ ст., зокрема з М. Грушевським і В. Винниченком. Органічно не сприймаючи марксистського космополітизму, Єфремов підозріло ставився до соціал-демократичної орієнтації, сформованої у 1900–1902 рр.

Після перемоги Лютневої революції, Сергій Олександрович із головою поринає в громадсько-політичну роботу. Він виступає одним із ініціаторів створення Центральної Ради, обирається головою Союзу українських автономістів-федералістів, а в червні 1917 р. стає головою Української партії соціалістів-федералістів, яка стояла на поміркованих, ліберально-демократичних позиціях, об'єднуючи представників української творчої інтелігенції. Членами її були Д. Дорошенко, Л. Старицька-Черняхівська, А. Ніковський і багато інших.

У середині літа 1917 р. він відійшов від активної роботи в Центральній Раді, бо не погоджувався із курсом, нав'язаним їй лівим крилом представлених у ній партій – соціал-демократами й соціалістами-революціонерами. Не сприйняв він і влаштованого П. Скоропадським перевороту 29 квітня 1918 р., відмовившись увійти до складу нового уряду. Більше того, Д. Дорошенко, який очолив Міністерство закордонних справ у гетьманській Раді Міністрів, з ініціативи Єфремова був виключений із Партії соціалістів-федералістів.

Разом з іншими членами своєї партії в травні 1918 р. Єфремов увійшов до антигетьманського Українського національного союзу, спочатку очолюваного соціалістом-федералістом А. Ніковським. Але після того, як 18 вересня організацію очолив В. Винниченко, розгорнувши діяльність із дестабілізації ситуації в Україні (щоб скинути гетьмана), Єфремов відійшов від активної участі в союзі.

Із лідерами Директорії, В. Винниченком і С. Петлюрою, у Сергія Олександровича були принципові розбіжності в політичному й особистому планах. Перебуваючи в опозиції до влади П. Скоропадського, Єфремов усе-таки розумів, що падіння гетьманату в даній ситуації остаточно знищить Україну як державу й відкриє шлях до влади більшовикам. Проте в розпалі сутички, що мала місце в листопаді – грудні 1918 р. між гетьманом і Директорією, він не пристав до жодної зі сторін.

Бурхливі революційні події 1917 р. висували на порядок денний вимогу про створення в Україні единого центру, навколо якого об'єдналися б усі українські сили. Таким центром стала Українська Центральна Рада, утворена на початку березня на загальних зборах українських організацій та політичних партій, які відбулися у Києві. Головою Центральної Ради було обрано М. Грушевського. У квітні того ж року відбувся Український Національний Конгрес, на якому було по суті легалізовано статус Української Центральної Ради як найвищого органу краївого управління та обрано її керівників. Головою залишився Михайло Грушевський, а його заступниками стали Сергій Єфремов та Володимир Винниченко.

У червні, коли Центральна Рада обрала Генеральний Секретаріат як уряд України, Сергій Олександрович очолив секретаріат із міжнаціональних справ. Це було визнанням багаторічної діяльності Єфремова як політика. Почекали реалізовуватись політичні гасла, які незмінно відстоював С.О.Єфремов: здобули широку підтримку серед населення ідея автономного статусу України в межах федерації, заклики до відновлення національних традицій, вільного розвитку мови, шанування рідної історії. Разом із В.Винниченком С.Єфремов виконував досить поважну місію, керуючи делегацією до Петербурга, яка подавала Тимчасовому урядові «Декларацію Української Центральної Ради» із вимогою визнання національно-територіальної автономії. Не полишив Єфремов і партійної роботи, очоливши Українську партію соціалістів-федералістів (так у 1917 р. стали називати себе члени ТУП). Він також був одним із авторів I Універсалу Центральної Ради.

Вплив народництва на світогляд С.Єфремова вилився у визнанні того факту, що саме народу належить головна місія визволення. Відтак багато сил він доклав до виховання громадянської свідомості народу, донесення основних ідей і цілей боротьби за допомогою друкованого слова.

Приклад С.Єфремова показує, що інтелігенція України на початку ХХ ст. поступово ставала політичною елітою нації. І постулат про те, що всяка еліта має свої завдання і цілі у державі, звучить досить доречно на адресу представників української еліти даного періоду.

Еліта не завжди спроможна зберегти своє панування. Сама історія керує процесом зміни еліт. Чим пояснюється її падіння? Найчастіше – недостатнім рівнем політичного мистецтва чи політичної волі. Суперечки в Центральній Раді, у партії, змусили С. Єфремова відмовитись від посад, але не поступитися своїми принципами. Як у 1917 р., так і в 1918 р., він не бажав занурюватися у міжпартійні чвари. Дезорганізованість та невміння тогочасної української політичної еліти вести адміністративну роботу, неспроможність

вирішити питання військової реформи, а до того ж і суперечки за керівні пости як у складі Центральної Ради, так і Директорії негативно відбились на подальшій долі держави.

Усі прогресивні політичні сили прагнули створити Українську державу. Але яку? І яким шляхом? Сергій Єфремов, дотримувався варіанта автономної демократичної держави. Про організаційний фактор Єфремов говорив ще у 1909 р., задовго до буревії 1917–1918 рр.: «єдиний неминучий шлях для порізнених та розкиданих досі елементів, що мають, проте, одну спільну ідеологію та світогляд – це скласти одну організацію і вже організовано, систематично, відповідно до певної програми провадити ту роботу, яку випадково й неорганізовано, а через те і з малими результатами, роблять вони зараз. В організованості – перша умова здобутків».

Тим часом до влади в Україні прийшла нова політична еліта, та, в якій С. Єфремов вбачав головну небезпеку для української справи. Уже у 1919 р. він повністю відходить від політичної роботи. Таку метаморфозу можна пояснити поворотом в історії самої держави, яка, прагнучи демократизуватися, перетворилася в тоталітарну.

Залишаючись патріотом своєї держави, активно працюючи на ниві національно-культурного відродження України, С.О. Єфремов для нової влади став «українським буржуазним націоналістом» і ключовою дійовою особою сфабрикованої ДПУ справи «Спілки визволення України» («СВУ»). У липні 1929 р. Сергія Єфремова та цілий ряд інших наукових і громадських діячів, серед яких були його давні друзі та учні, було заарештовано. У квітні 1930 р. на процесі «СВУ», який проходив у тодішній столиці Радянської України Харкові, йому, як провідному діячеві цієї організації, було винесено смертний вирок, пізніше замінений на 10 років ув'язнення.

Як закінчив своє життя політичного засланця С.О. Єфремов, невідомо. У 1939 р. інформація про його подальшу долю обривається.

На тлі радянської політичної еліти, що формувалась на інших засадах, представник політичної еліти початку століття виглядав «білою вороною», не зумівши пристосуватись до умов тогочасної дійсності. Такі риси цієї еліти, як «сліпа відданість ідеологічним постулатам та вартостям радянської системи, віра у справедливість цього суспільного ладу, утопізм, етатизм у політичному мисленні» не були сприйняті Сергієм Єфремовим, а тому такі, як він, віддані справі представники українства, гинули, а на їх місце приходили «спритні комбінатори, пристосуванці, панівним гаслом яких було – не висовуватись».

Список використаних джерел

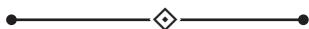
1. Бойко О.Д. Єфремов Сергій Олександрович [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во «Наукова думка», 2005. – 672 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Efremov_S_

2. Єфремов Сергій Олександрович // Провідники духовності в Україні : Довідник / Задед. І.Ф. Кураса. – К., 2003. – С. 409-410.

3. Історія першої половини ХХ століття в особах: навчальний посібник / за ред. Т.О. Чубукової. – К.: Педагогічна думка, 2012. – С. 11-15.

4. Меленчук О. Історія спорудження пам'ятника Т. Шевченкові в Києві у публікаціях С. Єфремова // Шевченкознавчі студії. Збірник наукових праць. Вип. 18. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка: ВПЦ «Київський університет», 2015. – С. 519–528.

5. Меленчук О.Т. Шевченко у зв'язках з діячами російської культури у наукових студіях С. Єфремова // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Філологічні науки. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2015. – № 1. – С. 141–148.

*Гусак Анастасія, Косогор Анастасія
учениці 10 класу Комунального закладу
«Навчально-виховний комплекс*

*«Спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням
української мови – гімназія № 39 імені гетьмана України
Богдана Хмельницького» Деснянського району міста Києва»*

*Науковий керівник: учитель історії НВК
«Спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням
української мови – гімназія № 39 імені гетьмана України
Богдана Хмельницького» Деснянського району міста Києва»*

Ковтун Е.М.

Галерея видатних постатей в історії становлення Соборної України

22 січня в Україні щороку відзначають День Соборності. Що таке соборність як не обґрунтування існування Української держави на об'єднаній і неділімій українській території, але в першу чергу, це єдність ідей та поглядів, образів та історій.

Двадцяте століття залишило нам у спадок вершинні події минулого, які, віддаляючись, не втрачають своєї значущості та актуальності, потребуючи осмислення сконцентрованого в них історичного досвіду боротьби українства за свободу, незалежність, державність.

Акт Злуки був глибоко детермінований історично і спирається на споконвічну мрію українського народу про незалежну, соборну національну державу. Він став могутнім виявом волі українців до етнічної та територіальної консолідації, свідченням їх динамічної само-ідентифікації, становлення політичної нації.

Українська революція була багата на самобутніх і непересічних постатей, про яких пам'ятають і тепер. Якщо ж згадати діячів із «першого ешелону» тогочасних українського життя і політики, то не дуже помилимося,

сказавши, що найповніше уособлюють Соборність постаті Володимира Виниченка, Євгена Петрушевича, Симона Петлюри та Федіра Швеца.

Володимир Виниченко – демократ і соціаліст за переконанням, видатний письменник, борець за державотворення і не менш відомий політичний діяч.

За час революції він побував членом і заступником голови Центральної Ради, першим головою Генерального секретаріату і генеральним секретарем внутрішніх справ.

Виниченко був співавтором усіх законодавчих актів УНР. Він різко засудив гетьманський переворот і згодом очолив Директорію, в перший період її діяльності.

Євген Петрушевич – президент Західноукраїнської Народної Республіки, був послом до Галицького сейму. Під час Першої світової війни політик стає членом Головної Української Ради та Загальної Української Ради.

19 жовтня 1918 р. Євген Петрушевич проголосив створення ЗУНР (Західноукраїнська Народна Республіка), 4 серпня 1919 р. він був обраний президентом Української Національної ради ЗУНР. Є. Петрушевич став першим і єдиним президентом ЗУНР.

Симон Петлюра – український державний, військовий та політичний діяч, публіцист, літературний і театральний критик. Організатор українських збройних сил. Член Генерального секретаріату Української Центральної Ради на посаді Генерального секретаря з військових справ (28 червня – 31 грудня 1917). Головний отаман військ Української Народної Республіки (УНР) (з листопада 1918). Голова Директорії УНР (9 травня 1919 – 10 листопада 1920). Борець за незалежність України у ХХ сторіччі.

Федір Швець – український геолог, громадський і політичний діяч, професор Київського університету, член ЦК Селянської спілки та УПСР.

У 1918–1919 роках – член Директорії УНР. Від 1920 року – в еміграції в Празі: професор УВУ та Українського педагогічного інституту імені Михайла Драгоманова.

Сутнісною рисою української соборності є інтеграція етнічних земель, консолідація духовного і культурного життя, нівелювання регіональних бар'єрів. Акт Злуки насамперед був спробою ліквідації вікової роз'єднувальної межі між Заходом і Сходом України.

Відзначення Дня Соборності, вшанування творців Акту Злуки це не тільки зовнішня суспільна потреба, а й наш моральний обов'язок берегти світлу пам'ять незліченних жертв, принесених українським народом на олтар незалежності, соборності, державності.

Список використаних джерел

1. Субтельний О. Історія України. – К., 2000.
2. Яременко І.Ф. День Злуки в нашій пам'яті. – К., 2001.

Бачинський Іван
учень 9 класу гімназії «Діалог»,
науковий керівник: Куценко В.В.

Чикаленко Євген Харлампійович — видатна постать в історії становлення Соборної України

У кожного народу є свої історичні постаті першої величини, яких не в змозі прикрити пил віків, як і не можуть зламати їх кайдани можновладців чи обрехати діячі псевдонауки. Та разом із тим дуже багато імен в історії пишуться в довідниках лише через кому — відновити пам'ять про них хотіється б нам.

Згадуючи найвидатніші постаті українського державотворення, не можна оминути імені Євгена Чикаленка — відомого громадського діяча, мецената, науковця і просто людини, для якої Україна була суттю власного існування, а національна ідея державної розбудови та утвердження її суверенності, демократичності й соборності послугувала єдиною справою і філософією його життя.

У дитинстві він навчався в приватному пансіоні, а згодом у прогімназії Одеси, де з нього часто кепкували щодо української мови, називаючи її «мужичною». У спогадах Євген Харлампійович наводить момент емоційного потрясіння, коли він почув, як його вчитель Леонід Смоленський виконував пісню українською мовою — авторитет педагога та його виконання стали поштовхом для Чикаленка підтримувати українське у всіх його можливих проявах. Він починає читати українську літературу, цікавиться культурою. У Києві Євген Чикаленко знайомиться з відомими інтелектуалами, які ще сильніше впливають на його ставлення до України.

Євген Харлампійович стає членом Київської громади. Починає боротьбу за українську мову — призначає гонорари за публікації українською мовою та навіть оголошує конкурс на написання праці про українську історію, фінансує Наукове товариство імені Шевченка у Львові, долучається до роботи над великим українсько-російським словником. Сам видає щоденну газету «Громадська думка», а згодом «Рада». Він активно долучається та фінансує велику кількість проукраїнських культурних та освітніх проектів, стає своєрідним спонсором української культури. Стоїть біля витоків створення Центральної Ради та навіть стає одним із кандидатів у її очільник.

Багатогранна громадська та благодійна діяльність цього політика і та самовідданість, з якою він пропагував українське слово, українську історію та культуру, є свідченням благородства, величі духу й патріотизму цієї людини. Сьогодні ми з гордістю та вдячністю згадуємо Чикаленка Євгена

Харлампійовича як подвижника української культури, талановитого літератора, видавця, освітнього діяча, що лишив помітний слід в історії українського державотворення.

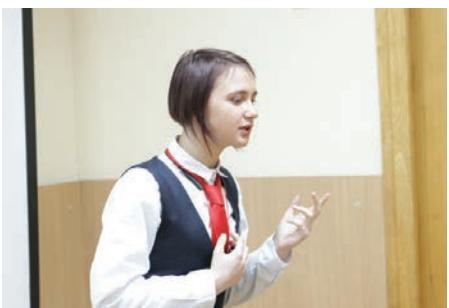
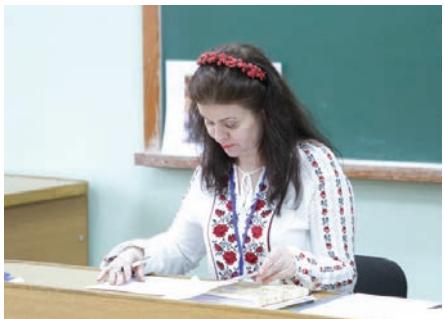
Список використаних джерел

1. Кривоший Г. Чикаленко Євген Харлампійович // Довідник з історії України А-Я. – К., 2001. – С.1056.
2. Чикаленко Євген Харлампійович // Провідники духовності в Україні : Довідник / За ред. І.Ф. Кураса. – К., 2003. – 783 с.
3. Т. 10: Т-Я / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во «Наукова думка», 2013. – 688 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Chykalenko_Y

Творча студія
«Поетичний караван»

(авторська поезія)

*Федорова Надія Костянтинівна
учитель української мови та літератури СЗШ №11 м. Києва*

Моя Вкраїно

Моя Вкраїно, чуеш ти мене?
Як б'ється серце за життя тривожне
Бездарний час усюди настає
Та вірю в те, що розум переможе.

Безглуздя, ріки ненависті й зла
Тебе вмивають, як сирітську дитину
Почуй, Вкраїно, чи не хочеш ти добра?,
Щоб в щасті прожила проста людина?

Ти незалежна, юти уже не спиш,
Бо слізози п'ють пихаті й божевільні
Не хочу вірити, що на краю стоїш,
Над прівою розрітої могили.

Вкраїно люба, не здавайсь, живи
Думками тих, хто береже калину.
Не зрадь дітей, дай щастя на землі,
Будь вічна й непоборна, Україно.

*Хоменко Євгенія
учениця 7-А класу спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів
з поглибленим вивченням англійської мови № 165 міста Києва*

Що таке Соборність?

Що таке Соборність? І в якій країні?
Звісно, знає кожний, в рідній Україні!
Тут поля широкі і лани, і ниви.
Тут Дніпро широкий піднімає хвилі.
Тут безхмарне небо, теплії моря,
Працьовиті люди, добрії серця.
Тут міста і села разом і понині.
Всі в одній родині, в любій Україні!

*Кузьменко Крістіна
учениця 9 класу гімназії «Діалог»*

* * *

Ніхто не буде тут мовчати,
Всі прагнуть миру в серці та добра.
Але ніхто не хоче захищати
Цю милу дівчину в густих вінках.
Та наші люди, взялися за руки,
З'єднали Схід та Захід у віках.
І начебто кінчились тії муки,
І злуга вже бринить в загоєніх серцях.
У ту напружену, стрімку морозну днину
Всі з гордістю кричали там:
«Славімо ми, єдину нашу Україну,
Що рідним Богом нам усім дана»

* * *

Давайте станемо у коло
Та візьмемось усі за руки.
Бо ми – єдині, ми одна – сім’я.
І хоч стерпіли ті важкії муки,
Та сили більшої, ніж в нас, нема.
Бо сила наша в пісні, у молитвах,
У єдності, у щиріх тих словах.
Бо ми – душа, ми є, ми – українці.
І наші руки разом, і серця.

*Городецька Вікторія
студентка I курсу Коледжу економіки,
права та інформаційних технологій*

Я бачив світ
І бачив небо
Я бачив горе,
Бачив страх.
Я сам себе побудував
І сам себе вже зруйнував.
Шукаючи хіба що волю
До цього вічного життя.
І я не бачив як тремтить
Тремтить земля, тремтить і небо,

Неначе, в світі це так треба.
Я думав знову про цей знак,
Бо думав я, що моя доля аж ніяк
Не прийме інших поворотів
І не здригнеться вся земля.
Але вже пізно – я у прірви.
І по моїй все ж добрій вірі
Я сам себе туди загнав,
Рятуючись з цього буття.
Це моя кара,
Гріх, я жив
Заради чого? Не згадаю.
Згадають діти і онуки.
Мені вже час – я бачу небо
Я знову плачу, знову бачу
Маленький поклик у душі
Хоч я і досі на межі.

Нікіфорова Ірина
учениця 10-А класу СШ №82 ім. Т.Г. Шевченка м. Києва,
науковий керівник: Телець І.М.,
учитель української мови та літератури
ШШ №82 ім. Т.Г. Шевченка м. Києва

Маленький синьо-жовтий прапорець

Маленький синьо-жовтий прапорець,
Забруднений в землі та краплях крові.
Він захищає тисячі сердець
Під час війни на бойовому полі.
Цей прапор вже додолу не впаде
І честь свою ніколи не загубить.
Він шлях до України віднайде,
А чужину ніколи не полюбить.
Наш прапор захищатиме бійців,
І стане легше хлопцям воювати.
Стрілятимуть точнісінько у ціль,
Бо треба Батьківщину рятувати.
Тож захистимо неньку-Україну,
А прапор перемогу принесе.
Він честь і славу нашої країни
Через віки по світу понесе.

Харламов Ілля
учень 11 класу Комунального закладу
«Навчально-виховний комплекс «Спеціалізована школа
І ступеня з поглибленим вивченням української мови –
гімназія № 39 імені гетьмана України Богдана Хмельницького»
Деснянського району міста Києва»

До України

О Україно! Скільки гідності в тобі,
Що втілена у непоборній волі.
Разом з тобою ми пережили
Роки страждань, тисячоліття болю.
Немало бачив лиха цілий світ,
Найбільше ж певно ти, моя Вкраїно,
Та ось наш прапор гордо майорить,
Засвідчує що ти така єдина.
Живи у мирі, слався, розцвітай!
За тебе йти готові до загину...
У серці квітне солов'їний край,
Що милозвучно зветься Україна.

Et fumus patriae est dulcis*

Завіяла кривава хуртовина,
Двадцятий вік пришвидшував ходу,
І тільки по собі лишав руїни,
Плекав новітню Золоту Орду.
Палав вогонь, снаряди вибухали,
За шмат землі ішов на брата брат.
З броньовиків народні генерали
На бунт здіймали пролетаріат.
Завіяла кривава хуртовина,
Та з темряви війни і потрясінь,
Постала незалежна Україна,
І озирала гордо далечінь.
І зникли враз кайданки, стіни, ґрати,
І знову обійнялися брати.
Ніщо вже нас не зможе роз'єднати.
Тепер навіки разом. Назавжди.

---

* І дим батьківщини солодкий (Публій Овідій Назон)

* * *

Я не пишаюся війною.
Немає чим пишатись тут.
О брате, згоден ти зі мною?
Нехай всі війни геть ідуть
Від нас, від нашої країни,
Хай оминуть цей світлий край,
Міста хай встануть із руїни!
О пісне, знову залунай!
Хай небо грає на сопілці,
Хай вітер віє із-за гір,
Хай хліб рум'яний на тарілці
Знов радує дитячий зір.
Нехай же хліборобів руки
Зерном наповняться сповна!
Нехай же діти і онуки
Не знають, що таке війна.

* * *

Заплямована кров'ю сорочка,
І снаряди летять на лани...
У війни не буває відстрочки,
Як без крові не буде війни.
За що гинуть солдати сьогодні,
Україна втрачає синів?
Чому ночі від горя безсонні
В українських сумних матерів?
Але горе нас сильними робить:
сила нації в силі родин.
І ніхто наш народ не підкорить,
Ми в бою стоїмо як один!

*Орлова Анастасія
студентка I курсу Коледжу економіки,
права та інформаційних технологій*

Україна – соборна

Десятки тисяч киян,
Холодне повітря і сніг.
Заповнений Софіївський майдан,
Незламний дух переміг.

Ми кров'ю й слізами
Соборність здобували.
Словами й ділами
Її збудували.

Так, ненадовго,
Її потім забрали,
Але українці
Цей день запам'ятали.

Ми знаємо, хто ми,
До чого йдемо.
І разом ми сила,
Ми переможемо.

Ми вірили в себе,
І в Україну-єдину,
Тепер ми соборні,
Тепер непоборні.

*Бойко Єлизавета
учениця 9 класу
школи I–III ступенів № 119
Деснянського району міста Києва*

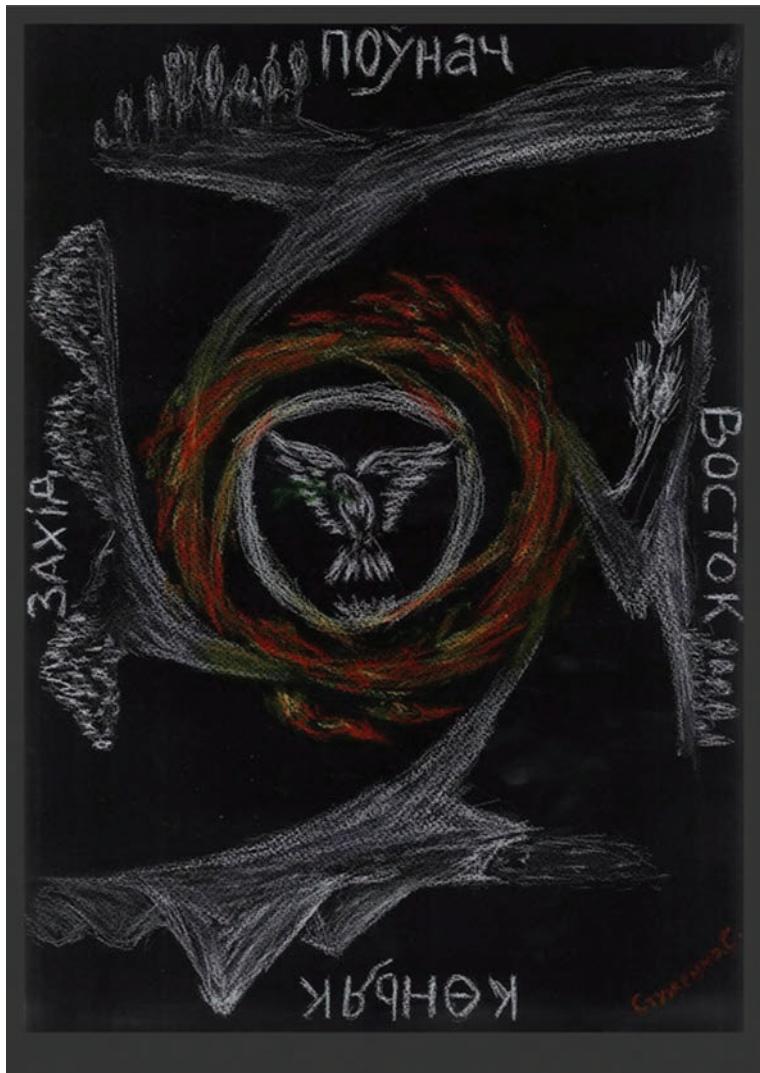
Єдина Україна в надійних руках

Волинь і Поділля, Запоріжжя, Карпати і Крим,
Полісся, Донбас...
Хоч територія різниться, та Батьківщина –
Соборна Ненька – Україна в нас!
Єдина країна – це блакитна надія,
Це птахи, що летять у вирій!
Єдина країна – це щаслива дитина,
Це реальність – не мрія!
Єдина країна – це життя без горя,
Це коли в руках немає зброї,
Це світ без крові..!
Єдина країна – це мамина пісня,
Це добре вісті,
Це коли кожен на своєму місті!
Єдина країна – це мир у наших серцях,
Мир – не жах!
Єдина Україна в надійних руках!

Творча студія
**Фоторенісаж «Соборність:
боротьба триває»**

(соціальні плакати)

Доненко Дар'я
учениця 9 класу школи І-ІІІ ступенів № 119
Деснянського району міста Києва

*Бабенко Єлизавета
студентка I курсу Коледжу
економіки, права та інформаційних технологій*

*Наумов Артем
студент I курсу Коледжу
економіки, права та інформаційних технологій*

Соборність – боротьба за волю та незалежність

22 січня 1918 року – проголошення незалежності Української Народної Республіки

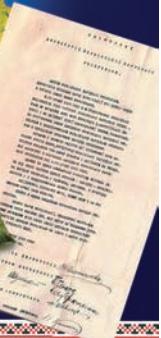
100-річчя Соборності України

*Вештаک Марія
студентка І курсу Коледжу
економіки, права та інформаційних технологій*

З Днем Соборності України!

Ми всі одна сім'я,
Єдина ми родина-
Мільйони рідних "Я",
А разом Україна!

*Когут Віктор
студент І курсу Коледжу
економіки, права та інформаційних технологій*

Коновалов Тимофій
студент І курсу Коледжу
економіки, права та інформаційних технологій

**День Соборності України -
це велике свято для
всієї країни!**

*Крисова Дар'я
студентка І курсу Коледжу
економіки, права та інформаційних технологій*

Матяшевич Микита
студент I курсу Коледжу
економіки, права та інформаційних технологій

Університет «КРОК»

**Історико-мистецький проект «Україна – соборна»:
збірник матеріалів (м. Київ, 8 лютого 2019 року)**

Комп'ютерна верстка: *В.І. Гришиаков*

Підписано до друку 10.07.2019 р. Формат 70x100/16

Університет «КРОК»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 613 від 25.09.2001 р.

Надруковано департаментом поліграфії
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
місто Київ, вулиця Табірна, 30-32
тел.: (044) 455-69-80
e-mail: polygrafia.krok@gmail.com